

Sensorveiledning SOS4001 Vår 2023

1) Generisk veiledning

Prøven består av en kortsvarsoppgave og en langsvarsoppgave. I kortsvarsoppgaven skal tre spørsmål (ut av fire formulerte) løses, i langsvarsoppgaven 1 (ut av 2 formulerte).

Kortsvarsoppgave

Studenten skal bruke en tredjedel av tiden på tre av fire spørsmål. Spørsmålene omfatter forskjellige deler av pensum. Besvarelsene bedømmes etter følgende kriterier:

- Forståelse: Er studenten i besittelse av den kunnskap som er nødvendig for å kunne besvare oppgaven? Er besvarelsen fyllestgjørende? Det vil si, hvor mange sider eller dimensjoner av spørsmålet blir belyst? Er studenten i stand til å skjelle mellom sentrale og perifere aspekter? Har studenten tilstrekkelig overblikk til å forklare og introdusere kjernebegreper eller prinsipper?
- Stringens og konsistens. I hvor høy grad fremstår besvarelsen logisk? Henger de forskjellige deler av besvarelsen sammen (eller er det gitt en forklaring på hvorfor ikke)? Kan man følge studentens vei igjennom besvarelsen av spørsmålet?
- Presisjon: Er setningene og bruken av begreper presis? Brukes teoretiske begreper korrekt? Dette gjelder både teoriens egne begreper og mer generelle begreper (eksempelvis "forklaring versus forståelse", "holisme versus individualisme"). Forekommer det usikkerhet i bruk av begreper? Forekommer det misforståelser, som kan tyde på mer grunnleggende mangel på forståelse?
- Språk: Er besvarelsen forståelig? Er setningene grammatisk velformede og meningsfulle?

Langsvarsoppgave

Studenten skal her bare besvare ett spørsmål fyllestgjørende. Dette spørsmålet er vanligvis formulert mer åpent enn kortsvarsoppgavene og gir derfor mulighet for mer diskusjon og dybde i besvarelsen. Her gjelder *først og fremst* de samme bedømmelseskriterier som i kortsvarsoppgaven. *Utover* disse legges det *også* vekt på følgende:

1. For å bedømme en teoris sterke og svake sider, skal studenten først gjengi teorien gjennom en lojal skildring av den. Hvis studenten ikke har forstått teorien, er han/hun som regel heller ikke i stand til å formidle/forklare den tilfredsstillende.
2. Diskusjon og refleksjon: Diskusjonen av en teori bør komme etter at man har referert hva teorien omhandler. Her kan studenten vise sitt overblikk. I hvor stor grad er studenten i stand til å holde forskjellige deler av teorien, eller forskjellige begreper, fra hverandre og anskueliggjøre hvordan de avhenger av/forutsetter hverandre? I hvor stor grad er studenten i stand til å skille den beskrevne teori fra andre teorier. Rotes begreper sammen?
3. Diskusjon og kritikk skal ikke bare vise overblikk, men også være balansert og reflekterende. Vet studenten hva han/hun "gjør"? Kjenner han/hun til vanlige kritikkpunkter mot den beskrevne teori/teoretiker? Og kanskje enda viktigere - hva den beskrevne teori/teoretiker vil svare? Kjenner studenten evt. til vanlige posisjoner i de teoretiske/kritiske diskusjoner knyttet til feltet?
4. Hvor refleksiv er diskusjonen? Er studenten i stand til å eksplisittere eget ståsted (etter devisen: "Fra et "aktør-sentrert" eller "metodisk individualistisk" perspektiv ville man typisk hevde at")
5. Er studenten i stand til å bruke teorien? Bruker studenten eksempler? Hvor velvalgte er disse eksemplene? Viser de forståelse for teoriens styrker eller svakheter?

6. Selvstendighet og originalitet: Kommer studenten med selvstendige betraktninger? Nye kritikkpunkter, eller nye sider av den teori/teoretiker som diskutertes i besvarelsen?

2) Spesifikk veiledning Vår 23

Kortsvar:

Velg 3 av de følgende 4 kortsvarsoppgavene

1)

Gjør rede for vesentlige aspekter av Herbert Blumers idé om symbolsk interaksjonisme

En middels besvarelse vil gjøre rede for basale trekk ved Blumers prosjekt. Den vil inndra Blumers begrep om interaksjon som betingelse for en utvikling av "selvet" og/eller av individualitet og kort kontrastere Blumer med standard individualistiske eller holistiske forståelser (En ekstra bra oppgave vil dessuten her inndra sontringen mellom det ontogenetiske og det fylogenetiske nivå). Den middels oppgave vil også nevne Blumers viktigste inspirasjonskilde: George Herbert Mead. En middels besvarelse vil berøre i hvert fall noen av Blumers distinksjoner mellom gjestikk/symbol, kultur/natur, mening/instinkt og/eller hans kritikk av Parsons og av behaviorismen, hans ideer om rolle-overtagelse osv. Presisjon i introduksjonen av disse begrepene vil vekke ytterligere.

2)

Forklar kort hva det menes med begrepet "funksjonalisme".

Bevarelsen må inneholde en definisjon av funksjonalisme i samfunnsvitenskapene/sosiologi. Det vil forventes en referanse til Talcott Parsons struktur-funksjonalistiske teori. En ekstra god besvarelse vil forklare elementene i Parsons teori, og hvordan de henger sammen (AGIL-skjemaet). I tillegg til å beskrive hva funksjonalisme er, kan det også være relevant å trekke inn kritikk av denne skoleretningen. Ekstra poeng gis ved en kort referanse til Robert Mertons kritikk av Parsons, og/eller en kort drøfting av struktur-funksjonalismens manglende handlingsteori, og/eller en kort drøfting av Elsters kritikk av funksjonelle forklaringer i samfunnsvitenskapen. Referanse kan også gis til Durkheims arbeider.

3)

Skisser Colemans mikro-makro modell.

Besvarelsen bør inneholde en gjennomgang av denne modellen, gjerne med figur. Mikro- og makro-nivå må defineres, og modellen kan gjerne knyttes til en kort kommentar om betydningen av å 'gå ned' på et lavere analysenivå når man skal forklare makro-fenomen. Ekstra poeng gis for drøfting av de tre sosiale mekanismene i modellen. Presisjon i begrepsbruk er viktig, og det er også positivt om det nevnes et eksempel på bruk av denne modellen i samfunnsfagene.

4)

Gjør rede for vesentlige aspekter bak Donna Haraways begrep om "kyborgen"

En middels besvarelse vil nevne de to viktigste inspirasjonskilder for Haraway: poststrukturalisme og kritikk av essensialisme, på den ene siden, og STS (Science and Technology Studies) og ANT, på den anden. Kritikken av den moderne biologiske vitenskapen bør nevnes og dens rolle i konstruksjon av "det menneskelige" og/eller av kjønn bør nevnes. En middels besvarelse vil også nevne kyborgens "hybriditet", samt hvordan denne sammensatthet skal motvirke essensialistiske og humanistiske forståelser. Det vil vekke positivt hvis studenten kan nevne noen av de mange motsetninger som kyborgen inneholder: fiksjon/realitet, organisk/teknologisk, kvinne/mann, menneske/maskina osv.

Det vil vekke ytterligere hvis det kort understrekes paralleller til Bruno Latours nettverksbegrep og/eller til Michel Foucaults kritikk av den vitenskapelige diskursen om mennesket.

Langsvar

Velg en av de to langsvarsoppgavene

ENTEN:

Forklar og diskuter hva Weber mener med begrepet handling. Bruk gjerne eksempler.

En middels besvarelse vil typisk gjøre rede for og eksemplifisere Webers fire "idealtyper" for handling og forskjellene imellom dem. Den vil gjøre rede for Webers ide om subjektiv mening og kausal motivasjon og gjerne inndra Webers begrep om "forklarende forståelse".

Den middels besvarelse vill videre beskrive Webers forskjell på handling og adferd, og evt. nevne forskjellige former for adferd med sine mulige karakteristika (fravær av subjektiv mening/instinktstyrt/under- eller ubevist). Den vil også nevne forskjellen på sosial handling og sosiale relasjoner (samhandling). Den vil evt. eksemplifisere med former for handling/adferd som er med/uten subjektiv mening, og som vil foregå alene eller sammen med andre. Her er der bra muligheter for en diskusjon av de valgte eksempler.

Det vil vekke ytterlige å inndra Webers bruk av idealtypen (i relasjon til hans handlingsteori) og hans preferanse for "mål-mittel-rasjonell" handling som det paradigmatisk (og mest "forståelige") uttrykk for handling. En ekstra bra besvarelse kan også diskutere, hvordan Webers tanker er strukturert av motsetningen mellom kultur og natur. Den kan kritisere Webers forståelse av handling på basis av handlingsforståelser som betoner kropp og kreativitet positivt (og er kritiske til Webers preferanse for det målrasjonelle paradigmet), eller den kan diskutere ambivalensen mellom Webers handlingsteori (med dens prioritering av instrumentell rasjonalitet) og hans kritiske blikket på det moderne vestlige samfunnet med sitt "rasjonelle jernburet" og sin vitenskapelige "avsjeling" av naturen.

ELLER:

Forklar og diskuter hva som menes med begrepet 'sosiale mekanismer'. Trekk gjerne inn eksempler.

En middels besvarelse vil først redegjøre for hvordan begrepet 'sosiale mekanismer' kan defineres, og deretter eksemplifisere dette ved å trekke på pensumbidrag som illustrerer bruken av sosiale mekanismer. En god besvarelse vil i tillegg drøfte hvordan sosiale mekanismer er relatert til analysenivå, og gjerne trekke veksler på mikro-makro-modellen til Coleman. Det er også relevant å trekke inn metodologisk individualisme, og drøfte dette i sammenheng med hvordan strukturelle føringer kan gi aktører ulike valgmuligheter. Ekstra poeng for referanse til skillet mellom beskrivelse /deskripsjon av sosiale fenomen og forklaring av sosiale fenomen, dvs., som vektlegger betydningen av kartlegging av sosiale mønstre på over-individuelt nivå, f.eks. samfunns- eller organisasjonsnivå, som utgangspunkt for drøfting av sosiale mekanismer som kan ha frembrakt disse mønstrene. Det vil vekke ytterligere om besvarelsen også inneholder en teoretisk diskusjon av hvordan sosiale mekanismer kan skape, gjenskape og endre sosiale mønstre. En diskusjon av betydningen av handlingsteori er også relevant, men bør knyttes tydelig til de sosiale mekanismene for å gi ekstra uttelling.

Note!

Korte besvarelser, som er presise i deres besvarelse av spørsmålet og snarere kommer i dybden enn i bredden bør vektes forholdsvis høyt. Det bør være mulig å få en toppkarakter ved å svare fyllestgjørende på spørsmålet og ved virkelig å gå dybden med presis introduksjon og analyse av de teorier/begreper som den givne teoretiker setter i spil.

På den annen side bør syntesetenkning og selvstendig perspektivering også vektes. Det er de studerende vant til på langsvarsoppgaver. Det avgjørende er her om sådanne synteser egentlig er informative og om de bidrar til å nyansere besvarelsen av spørsmålet. Det bør ikke gis ytterligere poeng for inndragelse av stoff som ikke medvirker til å besvare spørsmålet, som digresserer, eller hvor den teoretiker besvarelsen egentlig *burde handle om*, behandles overfladisk.